

Vergaderjaar 2021–2022

33 625

Hulp, handel en investeringen

Nr. 335

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 maart 2022

Met deze brief licht ik toe hoe het kabinet uitvoering geeft aan motie (Kamerstuk 35 925 XVII, nr. 58) van de Leden Stoffer en Koekkoek. Het bevorderen van menstruele hygiëne en gezondheid is onderdeel van verschillende programma's gericht op Water, Sanitatie en Hygiëne (WASH) en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR). In deze brief geef ik voorbeelden van deze activiteiten en, waar mogelijk, de resultaten.

Vrouwen en meisjes hebben wereldwijd te maken met beperkingen en uitsluiting rondom menstruatie als gevolg van stigmatisering, gebrek aan informatie, beperkte beschikbaarheid van – of toegang tot – schone hulpmiddelen en gebrekkige sanitaire voorzieningen, bijvoorbeeld op scholen. Armoede maakt meisjes bovendien kwetsbaar voor (seksuele) uitbuiting in ruil voor maandverband. Veel meisjes gebruiken allerlei soorten onhygiënische materialen, wat resulteert in infecties en soms blijvende klachten. Volgens UNICEF mist één op de tien meisjes in Afrika schooldagen tijdens hun menstruatie, en sommigen stoppen helemaal met onderwijs, met grote gevolgen voor hun toekomstperspectief. Meisjes die hun school afmaken trouwen vaak later, hebben een betere gezondheid, net als hun kinderen, en vaak een hoger inkomen. Daarmee vormt menstruele hygiëne en gezondheid een belangrijke sleutel tot het bereiken van gendergelijkheid, SRGR en duurzame, inclusieve sociaaleconomische ontwikkeling.

Er is steeds meer aandacht voor het belang van menstruele hygiëne en gezondheid en het beleid dat zich hierop richt is volop in ontwikkeling. Ook de inzet en daaraan verbonden terminologie is aan ontwikkeling onderhevig. De oorspronkelijke term *Menstrual Hygiene Management* refereert vooral aan toegang tot veilige (sanitaire) ruimten en toegang, gebruik en veilige verwijdering van materialen. De recentere term *Menstrual Health and Hygiene* adresseert ook de factoren die verband houden met menstruatie, zoals kennis, gezondheid, welbevinden en empowerment. In 2021 heeft de *Global Menstrual Collective* de term

menstruele gezondheid gedefinieerd, die refereert aan fysiek, geestelijk en sociaal welzijn in relatie tot de menstruatiecyclus.

Inzet:

WASH:

Nederland draagt bij aan het *Joint Monitoring Program (JMP)* van UNICEF en de Wereldgezondheidsorganisatie, dat de voortgang van SDG 6, en vooral WASH, in kaart brengt. In 2021 heeft het JMP voor het eerst gerapporteerd over menstruele gezondheid in het rapport *Progress on Household Drinking Water, Sanitation and Hygiene 2000–2020*. Het JMP hanteert de indicatoren *bewustzijn* (voor de eerste menstruatie), *het gebruik van middelen voor menstruatie*, *toegang tot een private plek in huis voor verschooning* en *deelname aan activiteiten tijdens de menstruatie, zoals scholing, werk en sociale activiteiten*.

Activiteiten rondom menstruele gezondheid en hygiëne – de meest gangbare term in WASH programma's – zijn een belangrijk onderdeel van deze door Nederland ondersteunde programma's en dragen bij aan de resultaten op de hogergenoemde indicatoren.

Partners zoals UNICEF, dat met langlopende Nederlandse financiering twee WASH programma's in een groot aantal landen in Sub-Sahara Afrika uitvoert, en het WASH SDG 6 Consortium van *WASH Alliance International*, *PLAN International* en SNV, werken aan de toegang tot concrete WASH voorzieningen, aan het beëindigen van stigma en discriminatie, aan kennisoverdracht en –ontwikkeling, de beschikbaarheid van goede en betaalbare materialen en integratie van menstruele hygiëne en gezondheid in strategieën en beleid. Ook wordt gestimuleerd dat vrouwen en meisjes blijven deelnemen aan activiteiten.

Tot 2021 heeft UNICEF ruim 1800 scholen voorzien van gescheiden sanitaire voorzieningen, waarbij steeds meer wordt gestuurd op menstruele gezondheid en hygiëne. In Somalië zijn in 2020 45 scholen voorzien van WASH-faciliteiten, waarvan 12 scholen met veilige ruimten voor menstruele hygiëne. In Tanzania zijn in 2020 19 scholen uitgerust met speciale ruimten voor meisjes, waar ook maandverband voorhanden is. Verder heeft UNICEF in Ghana, Mauritanië en Sierra Leone 443 onderwijzers getraind in menstruele hygiëne. In Burkina Faso zijn ruim 14.000 studenten getraind.

Het WASH SDG consortium heeft in Tanzania samen met twee gemeenten en de Arusha Waterautoriteiten een campagne gevoerd op het gebied van hygiëne en sanitatie waarvan menstruele gezondheid deel uitmaakte. In Indonesië werken zij samen met tientallen ondernemers die WASH producten verkopen, inclusief herbruikbaar maandverband. In Oeganda worden ronde tafel gesprekken georganiseerd met 15 verschillende nationale en internationale organisaties (NGO's en WASH netwerken) die werken aan menstruele gezondheid en hygiëne, inclusief een vertegenwoordiger van het Oegandese Ministerie van Onderwijs en Sport.

Het *Finish Mondial* Programma, uitgevoerd door de Stichting Waste, houdt zich bezig met de toegang tot sanitatie en voorziet daarnaast in trainingen in menstruele gezondheid en hygiëne voor gezondheidswerkers, meisje op scholen en families. Het programma heeft daarmee in 2020 respectievelijk 218, 7.192 en 18.597 personen bereikt.

Tot en met de sluiting in 2020 heeft Nederland intensief samengewerkt met de *Water Supply and Sanitation Collaborative Council (WSSCC)*, die

zich wereldwijd inzette voor de verbetering van sanitatie en hygiëne. WSSCC had een voortrekkersrol en werkte al sinds 2012 aan het tegengaan van ongelijkheid en discriminatie in WASH met menstruele gezondheid en hygiëne als uitgangspunt met instrumenten als beleidsdialogen, capaciteitsontwikkeling en directe implementatie.

Dit heeft in landen als India en Senegal geresulteerd in nationaal beleid voor menstruele hygiëne, inclusief budget en training. Voorts heeft WSSCC aan de wieg gestaan van de *Global Menstrual Collective* voor betere investering in menstruele gezondheid. In 2020 heeft WSSCC 1.940.000 mensen bereikt met bewustwordingsboodschappen omtrent menstruele hygiëne en gezondheid.

Het *Sanitation and Hygiene fund* (SHF), opvolger van WSSCC, zet in op duurzame investeringen voor menstruele gezondheid en hygiëne en tegelijkertijd op *empowerment* van vrouwen en meisjes. Ondersteunde landen kiezen hun eigen ingang: de bredere sanitatie- en hygiëne inspanningen of meisjesonderwijs. Het SHF moedigt deze landen aan om menstruele gezondheid en hygiëne mee te nemen in hun doelen voor scholen, huishoudens en gezondheidsinstellingen. SHF zet ook in op ontwikkeling van ondernemerschap in dit kader.

Ook in bilaterale WASH programma's wordt ingezet op het thema menstruatie. In Bangladesh heeft het Max Nutri-WASH programma van de *Max Foundation* vrouwen in de vruchtbare leeftijd in ruim 130.000 huishoudens toegang gegeven tot goed maandverband.

SRGR:

Vanuit budgetlijn 3.1 voor SRGR inclusief hiv/aids worden verschillende programma's en activiteiten van partners gefinancierd met nadrukkelijke inzet op het verbeteren van menstruele gezondheid en hygiëne. Menstruele gezondheid is veelal onderdeel van seksuele voorlichtingsprogramma's, waarbij wordt bijgedragen aan het verbeteren van kennis over dit onderwerp, *peer to peer* voorlichting, en doorbreken van taboes onder jongeren. Ook wordt ingezet op het verbeteren van toegang tot maandverband, bijvoorbeeld door meisjes en vrouwen van maandverband te voorzien of hen te leren zelf schoon en herbruikbaar maandverband te maken, en op het verbeteren van WASH faciliteiten in scholen.

Een voorbeeld van een NGO partnerschap dat op die manier menstruele gezondheid integreert is *Break Free!* met *Plan International Netherlands*, *SRHR Africa Trust* en het *Forum for African Women Educationalists*. Een ander voorbeeld is de samenwerking met IPPF, die Nederland met ongeoormerkte financiering steunt. Verschillende nationale lidorganisaties van IPPF werken aan het verbeteren van menstruele gezondheid, zoals *Reproductive Health Uganda* (RHU), die trainingen geeft aan jongeren over het maken van herbruikbaar maandverband en inzet op dialoog met schoolbesturen om WASH faciliteiten te verbeteren. Via IPPF's *Social Venture Fund for Youth* (YSVF), een Indiaas fonds gericht op het financieren van innovatieve technologieën door jonge Indiase entrepreneurs, is een startup gefinancierd voor een milieuvriendelijke oplossing voor verwerking van gebruikt maandverband.

Multilaterale partner UNFPA zet in op het verspreiden van menstruele producten, met name in humanitaire context, via zogenaamde *dignity kits* met daarin onder andere maandverband, ondergoed en zeep. Ook integreert UNFPA kennis en informatie over menstruele gezondheid, zoals hoe zelf schoon en herbruikbaar maandverband te maken, in seksuele voorlichtingsprogramma's.

Bilaterale SRGR programma's dragen ook bij aan het verbeteren van menstruele gezondheid. In Benin, Burkina Faso, Burundi, Egypte, Mozambique, Oeganda, het regionale programma *READY+ phase II* in Zuidelijk Afrika, het regionale programma *Adolescent Transition in West Africa* in Mali, Burkina Faso en Niger maakt menstruele gezondheid en hygiëne deel uit van de SRGR programmering. In het programma *Promoting Menstrual Hygiene Management* in Bangladesh, dat inmiddels is afgelopen, werd onder andere samengewerkt met TNO en een lokaal farmaceutisch bedrijf (Square) voor het ontwikkelen van biologisch afbreekbaar maandverband.

Het kennisplatform *Share-Net* heeft een *community of practice* opgericht op het gebied van menstruele gezondheid, waar kennis over dit thema onder de Share-Net leden wordt verzameld en gedeeld. De Jongerenambassadeur¹ SRGR, Gendergelijkheid en Keuzevrijheid, Laura Bas, richt zich dit jaar op menstruatie armoede als een van haar focusthema's.

Resultaten worden gemeten door te kijken naar het bereik van jongeren met directe training en (sociale) media met seksuele voorlichting. In de periode 2019–2020 waren dat ruim 1,7 miljoen jongeren. Er zijn geen data welk aandeel van deze jongeren ook specifiek informatie ontving over menstruele gezondheid omdat thema's binnen seksuele voorlichting niet worden uitgesplitst.

Uit bovenstaande voorbeelden moge blijken dat veel door Nederland ondersteunde WASH en SRGR programma's en partners bijdragen aan het verbeteren van menstruele gezondheid.

Gezien het belang van menstruele gezondheid voor de rechten, gezondheid en geestelijk en sociaal welzijn van meisjes en vrouwen zal het kabinet zich blijven inspannen om menstruele gezondheid te bevorderen.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher

¹ De Jongerenambassadeur SRGR, Gendergelijkheid en Keuzevrijheid is onafhankelijk maar heeft volledige toegang tot de beleidsdiscussies binnen de Directie Sociale Ontwikkeling. De positie komt voort uit een samenwerking tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en CHOICE for Youth and Sexuality met onder andere als doel betekenisvolle jongerenparticipatie in de Nederlandse inzet voor SRGR en gendergelijkheid te vergroten.